

SZEMLE

JOGALKOTÁS

Kisebbségi védelem és korlátolt felelősségű társaság.

Minden társasági alakulat vagy a többségi, vagy a kisebbségi akarat principiumán épül fel. A többségi elv a demokráciák, a kisebbségi elv az arisztokráciák vagy oligarchiák alaptendenciája. Az életben a tiszta elvi alakulatok hiányoznak s a valóságban a kisebbségek jogainak elismerésével tulajdonképen a többségi elv demokratikus principiuma korlátoztatik.

A kereskedelmi társaságok körében a kisebbségi kérdést különösen a háborus s az ezt követő jogfejlődés vette fel. A háborút megelőzőleg a többség korlátlan uralma el volt ismerve, ami egybeesik az individualisztikus társadalmi szemlélet életfelfogásával. Még 1908-ban a Reichsgericht (Bd. 68. S. 235.) azt mondja, hogy: „a társaság ügyeiben a többségnek a megkívánt szavazat-többséggel hozott határozatai a kisebbségre akkor is irányadók, ha ők ezt téveseknek, (verkehrt) gazdaságilag hátrányosnak és a kisebbségre ártalmasaknak tartják”. Az ezen határozat óta elmúlt 20 esztendő a felfogást gyökerzetében változtatta meg a társasági kisebbségek védelme a vajudó új társasági jogoknak centrális problémája lett. A kérdést egész mereven a német infláció vette fel, de — mint alább érintem — az azóta keletkezett törvények, javaslatok és tervezetek tanultak belőle s messzemenő, talán túlmesszemenő intézkedéseket vettek fel.

I. Ha az alábbiakban a korlátolt felelősségű társaságokról szóló 1928. nyarán megjelent harmadik u. n. előadói tervezet nyomán (a továbbiakban: Terv.) kísérlem meg a kisebbségi védelem néhány kérdését vizsgálni, úgy ennek fő és gyakorlati oka az, hogy előreláthatólag a korlátolt f. társaság lesz az a kísérleti nyúl, amelynek útján a társasági jog néhány súlyos kérdésének szabályozása a gyakorlati életben kipróbáltatik.

Mindenekelőtt meg kell vonnunk a határokat. A kisebbségi védelem tulajdonképen helytelen képzet kifejezője. A kisebbségi védelem nem a kisebbséget, illetve nem a kisebbség mindenféle igényét van hivatva védeni,

hanem oly igényeket, amelyek a társaságéi, de amelyeket egy merev és önző többség nem respektál. Tehát csak annyiban szólhatunk kisebbségi védelemről, amennyiben a kisebbség és a társaság érdeke korrespondál, — szemben a többséggel. A társasági érdek platformján találkozik többség és kisebbség. Ahol a többség külön, önző és a társaság érdekével ellentétes érdekeket követ, ott siet a kisebbség védelmére a törvény, hogy a többséget a társasági, — tehát közvetve a kisebbségi érdek tiszteletben tartására kényszerítse. Vagyis a kisebbségi védelem nem a kisebbség akaratának a társaságban való feltétlen érvényesülését célozza, hanem a társasági célnak érvényesülését a helytelen irányba tévedt többségi akarattal szemben.

A kisebbségnek nyújtott jogi eszközök a többségi akaratnak törvényes mederbe szorítására részint közvetlenek, vagyis olyanok, amelyek a kisebbségi — legális — akarat peres vagy perenkívüli érvényesítésére szolgálnak, részben közvetettek, amelyek a társasági alakzat felépítésében (határoratképesség szabályozása, ügyvezetők felelőssége, revízió stb., stb.) biztosítják a kisebbségi akarat érvényesülését.

1. A közvetlen jogeszközök sorában első helyen áll a törzstőke 1—10-ét képviselő tagok joga, hogy az ok és cél megjelölése mellett írásban bármikor kérhetik a taggyűlés összehívását (Terv. 44. §.). E rendelkezéssel a Terv. kivételt statuál az ügyvezetők egyébként fennálló kizárólagos taggyűlés összehívására irányuló joga tekintetében. A német kommentárok¹ szerint a kisebbség joga nem nyugszik cogens szabályon, az alapszabályok e jogot elvonhatják. A Terv. 44. §-ának szövege nem hagy kétséget aziránt, hogy e jogától a kisebbség nem fosztható meg.

A gyűlés összehívására hivatott közeg vagy teljesíti a szabályszerűen eléjeterjesztett kérelmet, vagy nem. Nemleges esetben törvényellenes magatartása jogkövetkezésménnyel nem jár, noha helyes volna a szándékos mulasztást a 112. §. 2. bek. 4. pontjában kereskedelmi vétéségnek minősíteni. Ellenben a kérelmezőknek maguknak van joguk a taggyűlés összehívása iránt intézkedni. Az idevágó intézkedés azt kívánja, hogy 3 nap alatt történjék meg az illetékes közeg által az összehívás. Adott esetben e 3-napos terminus túl rövid lehet s ezért helyesebb akár az osztrák tv. rendelkezése (ohne Verzug) akár a németé, amely időhatározást egyáltalán nem ad. A dolog természetéből következik, hogy az ügyvezetők azon-

¹ Hachenburg II. kötet 174. old., Brodmann 192. old.

nal és késedelem nélkül tartoznak az összehívás iránt intézkedni.

Helytelen intézkedést vett át a Terv. a német törv. 50. §-ából, amikor a taggyűlésre, tehát a többségre bízta az így történt összehívás által okozott költség ki által való viselésének kérdésében való döntést. Ez végeredményében azt jelenti, hogy a legkisebb rizikó, amit a taggyűlést összehívó kisebbség viselni kénytelen, az összehívás és a taggyűlés összeülésének költsége, ami adott esetben tekintélyes lehet. Semmi akadályja sem lehet annak s a társaság érdekét sem sérti, hogy ebben a kérdésben perenkivüli eljárásban bíróság döntsön.

2. A leghatékonyabb kisebbségi fegyver, amelyet a Terv. a K. T. 174. §-a nyomán nyújt, a minden társasági tagot megillető kereset a törvénybe, vagy a társasági szerződésbe ütköző határozat ellen. A német T. e jogot nem ismeri, a gyakorlat fejlesztette ki,² az osztrák törv. 41. §-ában hasonló jogot ad, amely azonban a társasági szerződés megszegésének eseteire nem terjed ki.

A Terv. kizárja a megtámadási jogot, ha a tag a határozathoz hozzájárult, abban utólag megnyugodott, vagy ha a jelenlétében meghozott határozat ellen azonnal nem tiltakozott. Helytelen az az intézkedés, amely a megjelent, de nem tiltakozó tagot kizárja a megtámadási jog gyakorlásából. Számtalan eset lesz, ahol annak megismerése, hogy a határozat a törvénybe, vagy a társasági szerződésbe ütközik, időt kíván, azonnal fel nem ismerhető. Az a tag, aki tartózkodik a szavazástól, anélkül, hogy tiltakoznék, feljogosítandó a törvényes időn belüli támadó joggal. A támadó jog gyakorlására a Terv. 30 napot enged³ attól a naptól számítva, hogy a határozatot a határozatok könyvébe bevezették. Ez a „határozatok könyve“, amely a Kunz-féle tervezetből átvéve a Terv. 39. §-ában újból szabályoztatik, s amelybe való bevezetés a határozat érvényességének feltétele, nem a közgyűlési jegyzőkönyv pendantja. A jelenlegi szabályozásból kivételöleg a határozat meghozatalának nemcsak érvényességi feltétele, de *egyetlen bizonyítási eszköze* is e határozatok könyve, úgy, hogy a visszaélés legkönnyebb módja az lesz, ha bevezetik ugyan a hozott határozatot ebbe a könyvbe, de nem úgy, amint hozták. Nehéz belátni, hogy a Kunz-féle Terv. 373. §-ának helyes szabályozását⁴ miért kellett megváltoztatni s egyfelől megnehezíteni a bizonyi-

² Sajátos alakulását l. Hachenburg II. köt. 112. s köv. old.

³ A német jogban nincs időhatárhoz kötve.(l. helytelenítően Hachenburg II. köt. 119. old.)

⁴ Ugyanugy az osztr. törv. 40. §-a.

tást, másfelől tág teret engedni mindenféle kijátszási törekvés számára. A hozott határozat meghozatalával létezik, érvényes, bizonyítható. S ha fontosabb, az érdekelték, mint azt a — 000. §. 2. bek.-e engedélyezi — másolatot fognak róla kérni és kapni. A határozatok könyve is szükséges, de a bevezetés nem lehet a határozat érvényességi feltétele.

Alaptalan megtámadás esetén a megtámadással okozott kárért felelős a támadó. A Terv. szerint akkor, ha vétkesség terheli. Helyesebb volna azonban az alaptalan támadás fogalmának kifejlesztését a bíróságra bízni, mert adott esetben a culpa lata is elegendő okul szolgálhat a kártérítő felelősség megállapítására.

3. A Terv. 41. §-a az eddigi tervezetekből hiányzó új biztosítékot kíván a kisebbség védelmére bevezetni s ez a „kisebbségben levő tagoknak“ az a joga, hogy azokat a tagokat, akik szavazatuk többségével a társaságot súlyosan károsító határozatokat hoztak, az ebből eredő kárért felelősségre vonhassák. Ez új §. betoldása alighanem a Doroghi Ervin által⁵ követelt actio doli megvalósítása. A k. f. t. tagjai egymással jogviszonyban nem állanak, egymásnak felelősséggel nem tartoznak. Az egyes tag szolgáltatásának terjedelme a társasági szerződés szerint igazodik; fix és mindenkor precizen körülírható. Ha a társaságra sérelmes határozat hozatik, az ügyvezetők, a felügyelők, vagy a kirendelt ügygondnok a társaság érdekeit perrel megvédhetik (40. §.). A megtámadott határozat végrehajtása felfüggeszthető (40. §. 5. bek.). A szabályok ezen pusztá felsorolása megvilágítja, hogy a tervezett intézkedés által szándékolt védelem felesleges s csak arra jó, hogy lelkiismeretlen kisebbség, (a kisebbség *elleni* védelemről alább szólok) kezében a megfélemlítés és zsarolás állandó fegyvere legyen. A Terv. igen helyesen a feleletrevonás alanyául a társaságot állítja oda. Az ügyvezető is csak a társaságnak felelős,¹ egyedül ennek, habár a legsúlyosabb a Btk.-ba ütköző cselekményt követett is el. Nem lehetséges az, hogy a tag súlyosabb szankciók alatt szavazzon, mint aminő szankciók terhe mellett az ügyvezető felelős állásában a társaság összes ügyeit intézi. A legújabb sweizi tervezet (1928. február 21.) a részvénytársaságra és a k. f. t.-ra egyaránt kimondja, (Art. 748.) hogy az ügyvezetéssel és ellenőrzéssel megbízott személyek úgy a társaságnak, *mint az egyes részvényeseknek* és társasági hitelezőknek felelősek szándékos, vagy gondatlan kötelességsértésük

⁵ Magyar Jogászegyleti értekezések 94. füzet 100. old.

¹ L. erről cikkemet a Jogtudományi Közlöny 1928. évi 22. sz.

által okozott kárért. De odáig ez sem megy, hogy az egyes tagot a többi taggal szemben tegye felelőssé. A jelenlegi szabályozás az elmondottaktól teljesen el is tekintve, kétséget hagy aziránt, hogy egy tag is elegendő-e a többséget alkotó tagok megtámadására, vagy a kisebbség ($\frac{1}{10}$) valamennyi tagja szükséges-e? Ha elvi okok nem szólnának egy ilyen szabályozás ellen, akkor sem szabadna megelégelni a „szándékos károsítás“-nak a Terv.-ben használt kifejezésével, hanem az ilyen keresetek legszűkebbre szorítása céljából csak azok volnának feleletre vonhatók, akik „az eredményt tudva és akarva“ okozták a társaságnak a kárt.

4. A német G. m. b. H. törv. nem szabályozza az egyes tag jogát a könyvek és iratok betekintésére vonatkozólag. A Treu und Glauben elvéből vezette le a Reichsgericht² az egyes tag betekintési jogát, — esetleg a társasági szerződés rendelkezései ellenére. Az osztr. törv. a német Hgb. 263. §-ából indul ki, minden tagnak a mérleg egy példányához ad jogot, s egy héttel a közgyűlés előtt a társaság könyveibe és irataiba a tagoknak betekintési jogot enged. A Terv. ezt az osztrák rendelkezést két irányban kívánja fejleszteni. 1. Jogot ad minden tagnak, hogy az ügyvezetőktől, — a társaság komoly érdekének veszélyeztetése nélkül — minden ténybeli felvilágosítást — szavazó jogának gyakorlása érdekében megkérjen; 2. ezen felvilágosítás vagy a könyvek megvizsgálása tekintetében a tag és az ügyvezető között felmerült vitát nem peres birói fórum elé utalja. Az első helyen érintett intézkedés céltalan és veszedelmes, különösen a revízió intézményének meghonosítása esetén. A könyvek és az irományokba való betekintés joga sok esetben illuzórius lesz ugyan megfelelő felvilágosítások nélkül, de a felvilágosítások megadása esetén sem fog realitásában sokat nyerni. Teljesen az ügyvezetőre van bízva, milyen felvilágosítást adjon meg. Megtagadhatja, ha a társaság „komoly érdekét“ veszélyezteti, vagy ha olyan kérdésre vonatkozik, ami a szavazójog gyakorlásával nincs közvetlen kapcsolatban. Egyébként is mivel a „tények“, amelyekre a kérdés joga egyedül vonatkozik, vagy a könyvekbe, vagy az iratokba le vannak fektetve szükségszerűleg, ez a kérdezési jog kevés biztonságot nyújt a hitelezőnek. Ellenben annál nagyobb veszedelmet a többségre s esetleg a társaságra nézve. A Terv. ugyanis nem köti időhatárhoz a kérdezési jogot. Ha nincs felügyelőbizottság, úgy a tag annyiszor kérhet ily nemű felvilágosításokat, ahányszor akar; s ha a társaság jól felfogott

² Az ítéletek idézve Hachenburgnál II. 128. old.

érdekében az ügyvezető megtagadja: ugyanannyiszor a bírósághoz fordulhat, — minden rizikó és következmény nélkül. A chikan-nak leghathatósabb eszköze lesz e rendelkezés egy kicsinyes, vagy hiú tag kezében.

5. A K. T. 174. §-ának mintájára a törzstőke egytized részét képviselő tagok az utolsó évi mérleg, vagy az utolsó évben előfordult valamely üzleti esemény revizorok általi megvizsgálását kérhetik az illetékes törvényszéktől, ha az idevágó indítványt a taggyűlés elvetette. A Terv. az 56. §-ban felsorolt eseteket (bankügylet, szállítmányozás, fuvarozás, beraktározás, kézálogüzlet) kivéve a fakultatív revízió álláspontján van. Esetenként, vagy állandóan foghat helyt, — utóbbi az eset, ha az alapszabályok előírják. (73. §.) A K. T. 174. §-ának története mutatja, hogy ennek az intézménynek értéke attól függ, mennyire fogja a gyakorlati élet igénybevenni. Érdemes megemlíteni, hogy a részvénytársaságok állandó revíziójának, illetve a mérlegek évenkénti köteles revíziójának problémájával a 34. német jogászgűlés által kiküldött bizottság, melynek jelentése most jelent meg,* behatóan fogalkozott. A bizottság nem látta elég érettnak a kérdést arra, hogy javaslatot tegyen a revízió megvalósítása iránt. Arra az elkerülhetetlen eredményre jutott, hogy ha a revízió érdemleges és nem csupán alaki, úgy komoly vállalatnál több hónapot vesz igénybe és mérhetetlen (ungeheure) terhére van a vállalatnak. Meggyőződésem szerint — s ezt az adójogi szempontból tartott pénzügyi vizsgálatok tapasztalatokkal támogatják — egy a közepest csak valamivel meghaladó vállalatnál az üzleti események pontos és összefüggő rekonstruálása az érdekelték segítsége és közreműködése nélkül alig lehetséges. Tehát épen ott, ahol a revízióknak céljai vannak és feladatok előtt áll, nem, vagy csak a legnehezebb módon tud annak megfelelni. Az eseti revízió pedig, amelyet a kisebbség védelmére tervez a törvény, célját soha elérni nem fogja. Ez esetben ugyanis mindig, vagy legalább is igen sokszor, több esztendőn keresztül huzódó üzleti események rekonstruálásáról van szó, amelynek csak részadatait tartalmazták a revidiált vállalat könyvei s a kapott adatokat idegen vállalatok könyveiben kellene ellenőrizni és kiegészíteni. Azonfelül ennek a kisebbségi revízióknak menthetetlenül büntető szankció melléköze volna s a vállalat hitelét gyökeréig aláásná. Nem kétséges viszont, hogy a tagok vagyonával való visszaélés és

* Bericht der durch den 34. Juristentag zur Prüfung einer Reform des Aktienrechts eingesetzten Kommission. I. Bensheimer, Mannheim 1928.

törzsétét elprédálása megakadályozásának leghathatósabb preventív eszköze. Tehát alkalmazandó ott, ahol a vállalatnak revizóval való megterhelése a fenti értelemben a kisebbik rosszát jelenti. A jelenlegi tervezettel szemben tehát elsősorban kvalifikált kisebbség kívánandó meg, legalább $\frac{1}{5}$. Másodsorban a bíróság az ügyvezetőket és ha felügyelőbizottság van, azt is, tartozzék mindig meghallgatni. Harmadszor a biztosíték adása csak akkor volna mellőzhető, ha a kérelmezők valószínűsítik, hogy hűtlen kezelés történt, vagy a társasági tag, vagy közeg által elkövetett mulasztás a társaságnak a törzs-betétek összegéhez viszonyított komoly kárával járt. Első megfontolásra helyesebbnek látszik az osztrák törvény szabályozása („wenn glaubhaft gemacht wird, dass Unredlichkeiten oder grobe Verletzungen des Gesetzes oder des Gesellschaftsvertrages stattgefunden haben“), mert elasztikusabb és több teret enged a szabad bírói mérlegelésnek, továbbá mert nem engedi meg a preventív beavatkozást, mint a mi tervezetünk (az *eseti* revízió nem a preventív eszköze), mégis a már elmondott okoknál a casuistikus megoldást e kivételes esetben helyénvalóbbnak tartjuk.

6. Annak a körülírásnak, amelyet a kisebbségi védelem fogalmáról fentebb adtam, s amely szerint a kisebbségi védelem a társaság védelme jogosulatlan többségi akarattal szemben, csattanós bizonyítéka a terv. 49. §-a. A társaság részére és érdekében kereseti jog illeti az $\frac{1}{10}$ -ed részt képviselő törzsbetéteseket a kárt okozott alapítók, ügyvezetők, vagy felügyelők ellen, ha a taggyűlés idevágó indítványukat elvetette, vagy a határozathozatalt mellőzte. Ez a többségi elvre alapított vagyoni szuverenitás legteljesebb áttörése, mert hisz kiveszi a társaság kezéből a döntést a kártérítési igény nemleges oldalára vonatkozólag. Vajjon nem pusztá illuzió-e ez? Gondoljuk el, minő kevés érdeke van a társaság boldogulása és prosperálása irányában annak, aki épen intéző szerveit fogja perbe; továbbá a gyakorlati életben, ahol mégis érdek mérlegeléseken mulnak ezek a dolgok, hogyan képzelhető, hogy egy élő és életképes társaság kisebbsége perbe fogja azokat a személyeket, akiknek gondtalan, a társaság érdekében való tevékenysége a társaság bázisa, s egyidejűleg szembeszálljon a többséggel, amelytől társasági élete általánosságban függ? Csak akkor és úgy képzelhető, ha a kisebbséget már vagyoni érdek nem fűzi a társasághoz. Tehát, ha vágy a társaság áll rosszul, vagy ő áll rosszul, — vagy — ami a leggyakorlatibb eset lesz — mindketten rosszul állanak. Ha pedig, ami szintén nem fog a ritkaságok sorába tartozni — a társaságban

való vagyoni érdeknél nagyobb a harag, vagy a bosszú vágya, akkor ismét csak nem a társaság objectív érdeke fog kielégülni. Egyedül abban az esetben képzelhető e rendelkezés hatékonysága, ha az alapítók, a felügyelők, vagy ügyvezetők kezében a törzsbetétek többsége egyesül s ők a társaság terhére fraudolozusan meggazdagodtak. Ez esetben a magánjog általános szabályai szerint is felelnek.

Ezt a szabályozást a tervezet az osztr. törv. 48. §-ából vette át, — a német törv. nem ismeri; a Kunz-féle azonos szabályozásból (328. §.) elhagyta azt a követelményt, — valószínűleg Doroghi javaslata* folytán — hogy a támadó kisebbség 6 havi üzletrésztulajdont tartozik igazolni. A fent elmondottak után, hogy valódi társasági érdekvédelem biztosíttassék e támadó jognak, kívánatosnak tartanám e 6 havi tulajdonosi minőség igazolásának fenntartását.

7. A közvetlen kisebbségi jogok között, amelyet a Terv. nyújt, az utolsó a törzstőke egytizedét képviselő tagoknak kereseti joga a társaság felosztatására, ha a társasági cél elérése lehetetlenné válik, vagy ha a társaság viszonyaiban rejlő más fontos ok van a felosztatásra (83. §. 1. bek.). Ez tulajdonképen nem a kisebbségi védelem szabálya, csupán oda szokták sorolni,* hiányzik a társaságellenes többségi akarat, amely ellen védje a társaságot. Különjog, amely a törzsbetét $\frac{1}{10}$ -éhez van kötve. A szabályozás egyezik a német tv. 61. §-ával, az osztr. tv. nem ismeri, a sweizi tervezet 809. Art. szerint egy tag is indítványozhatja a bíróságnál. A terv. nem honorálja Doroghi indítványát, hogy a felosztási kereset előfeltételei konkrét elvben formulázassanak; nem is lehet, a körülírás pontosan fedje az elérni kívánt célt. Ellenben multhatatlanul fontos volna az alaptalanul kérelmezők kártérítő felelősségét a társaság irányában kimondani. Ez az általános elvekből nem következik különben.

Felmerül a kérdés, különösen a sweizi terv. 809. Articulusával kapcsolatban,** hogy az egyes tag viszonyaiban beálló s a társaságot mélyen érintő változások, (pl. a tag csődbe, vagy kényszerjegyezségbe kerül, kartellvállalatok egyik tagja türehetlen viselkedést tanúsít

* Doroghi id. munka 101—102. old.

* Brolmann 223. old. Doroghi id. munka 102. old.

** L. Schw. Obligationsrecht, Revision der Titel XXIV. bis XXXIII. Protokoll der Expertenkommission. Herausgegeben vom Eidgenössischen Justizdepartement 1928.

stb., stb.) ne szolgáljanak-e okul a feloszlatás kérelmezésére? A sweizi terv. ezt tartja szem előtt és megengedi; a német gyakorlat tulment a német tv. 61. §-án és ezen felfogás felé hajlik.*** Mégis a leghelyesebb és szellemesebb a Terv. megoldása: feloszlatási okul a *társaság viszonyaiban* rejlő okot fogadja el. Az egyes tag viszonyaiban rejlő okok kiválását teszik lehetővé; és pedig egész általánosságban, ha a társ. szerződés megengedi és ő akarja, vagy nem akarja ugyan, de belépésekor a társ. szerződés már tartalmazta, (36. §. 2. bek.) — akarata ellenére, ha magatartása a társaság célját meghiusítani (36. §. 1. bek.). A szabályozás ezen helyes strukturája a 83. §. 4. bek.-ét, amely a e szabályokkal összhangban, de külön szabályozza azt az esetet, ha valamelyik tag az apport, vagy külön szolgáltatásra irányuló köteleességét vétkesen megsérti, vagy az lehetetlenné válik: felesleges. Felesleges annyiban is, hogy már egy tagnak megadja a feloszlatás kérelmezésére vonatkozó jogot. Ha a feloszlatási ok oly nyomós, aminőnek a terv. akarja és körülírja, ugy mindenkor meglesz a szükséges $\frac{1}{10}$ -ed betétes kérelmezésére.

II. A német K. T. 252. §. 3. bek. 2. mondata (K. T. 156. §. ut. bek. 157. §. 1. bek. 9. p. és az ezek alapján kifejlesztett gyakorlat) a részvényessel kötendő jogügylet tárgyában való határozathozatalnál kizárja az érdekelt részvényt. Hasonlóképen a G. m. b. H. törv. 47. §. 4. bek. s a Terv. 38. §. 7. bek. A német jog ezen szabálya, amelyet a Terv. átvesz, az esetek egy igen jelentékeny részében a kisebbség kezébe tette le a társaság élete feletti döntést. Fusiók esetén, amikor a többségi részvényt birtokban tartó részvényesek egy koncentrációt akartak létrehozni, ami a vállalatnak jelentős előnyöket biztosított, érdekelt-ségüknél fogva a szavazásból ki voltak zárva és a kisebbségtől, illetve annak megkerülésétől függött a többség akaratának, amely a társaság érdekét volt hivatva szolgálni, — érvényesülése. A 38. §. idézett szabálya hasonló helyzetet fog nálunk is előidézni. Ettől azonban el is tekintve nemcsak a kisebbség védelmére, de a kisebbség lehetséges visszaélései ellen is szükség van védelemre. A 34. német Jogászgyűlés által kiküldött bizottság a következő általános szabályt (Generalklausel) javasolja a kisebbségi visszaélés elleni védelemre: „A szavazati jog gyakorlása tilos, ha ezáltal a részvényes a társaság nyilvánvaló érdekeinek sérelmével a maga vagy harmadik személy számára a társaságtól különböző előnyöket kíván elérni. A szavazó szándékosság esetén — a szavaza-

* Brodmann 223. old. Doroghi id. munka 102. old.

tával okozott kárért felelős a társaságnak.“* Ez a szabály a kisebbségi védelem Kolumbus tojása. Védi a kisebbséget a többség ellen, de fordítva is. A társasági jog számára adoptálja a M. M. T. azon szabályát, (2. §.) hogy a jogok gyakorlásában a tisztességnek és jóhiszeműségnek megfelelően kell eljárni. A Terv. fentebb kifogásolt 41. §-ának helyébe javaslom.

Dr. Huppert Leó.

A gépjárművek közuti forgalmát szabályozó nemzetközi egyezmény és magánjogi kártérítés.

A gépek és a technikai eljárások szédületes haladásában talán a leggyorsabb és legcsodálatosabb az emberek és az emberi gondolatot egymással összekötő közlekedés fejlődése. A villamosvasut, az automobil, a repülőgép, a léghajó, a drótnélküli telefon, táviró, rádió a távolságok leküzdésében az emberi ész és találékonyság nagy győzelmét jelentik. Minden fejlődés azonban újabb bajokat hoz létre, melyek a haladás által előidézett változással velezárnak és melyek elhárítása újabb problémák elé állítja az emberi tudományt. Amennyiben ezek a technikai változások nagyrészt gazdasági vagy társadalmi változásokat hoznak létre, az emberek együttélését szabályozó jogi törvényhozást, illetve a jogi tudományt állítják újabb nehéz kérdések elé.

Természetes, hogy a nagyvállalatok, a gépekkel dolgozó gyárak keletkezése a jog sok terén hozott létre változásokat. A közlekedés terén a vasutak egészen külön speciális jogágot hoztak létre, mely nemzetközi vonatkozásánál fogva számos nemzetközi egyezmény tárgyát képezi. A repülőgépek forgalma még mai kezdő formájában is számos közjogi, közigazgatási és magánjogi problémát vet fel, melyeket nemzetközi jogi kongresszusokon tárgyaltak.

Csak valamelyik világváros, vagy akár Budapest közlekedésének utcai képét husz év előtről és ma kell összehasonlva magunk elé idéznünk, hogy világosan beláthassuk, hogy ugyanazon közigazgatási és magánjogi szabályok e forgalom jogi szabályozására nem elegendők. Természetesen a közlekedési eszközök gyorsaságukkal arányban mindinkább nemzetközi vonatkozásuak lesznek és mindig alaposabb elővigyázati szabályokra van szükség, hogy a közlekedési eszközök szaporodása a forgalom és a járművek gyorsaságának emelkedésével, a gyalog-

* L. Id. munka 27. old.